

Privačių miškų savininkų asociacija

El.paštas: info@pmsa.lt

Miškų ūkio konsultacinei tarybai prie LR aplinkos ministro

2019 m. sausio mėn. 22 d.
Vilnius

DĖL MIŠKŲ ĮSTATYMO NR. I-671 2, 3, 11 IR 15 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 10¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO IR MIŠKŲ KIRTIMO TAISYKLIŲ PROJEKTŲ

Miškų ūkio konsultacinė taryba yra patariamoji ministro institucija. Ji sudaryta, kad galėtų teikti kvalifikuotą, argumentais pagrįstą nuomonę dėl svarbių miškų ūkio sektoriui sprendimų. Jos pasiūlymai ir nuomonė turi tapti rimtu pamatu ateities diskusijoms dėl čia pritartų projektų.

Ši taryba nėra ir neturi tapti statistu, formalios procedūros dalimi. Tam, kad ji galėtų efektyviai veikti jai būtinos elementarios veiklos garantijos. Kalbame apie teisę susipažinti su šios tarybos darbo reglamentu ar nuostatais, įsakymais dėl sudėties patvirtinimo (kokia aktuali šiai dienai redakcija).

Taip pat jai turi būti sudaromos galimybės bent prieš keletą dienų (prieš kiek turėtų būti reglamente, bet jis mums nežinomas) susipažinti su svarstoma medžiaga. Netoleruotina situacija, kai svarbi informacija pateikiama posėdžio dieną. Akivaizdu, kad tokiu atveju organizatoriai, LR aplinkos ministerija, siekia ne racionalaus sprendimo, bet skuboto formalaus apsvarstymo. Šiuo konkrečiu atveju tarybos nariai (nors ir prašė) negavo jokių skaičiavimų susijusių su planuojamų apribojimų nustatymu.

Manome, kad jei iš tarybos tikimasi deklaruojamos išmintingos pozicijos, grįstos informacijos analize, LR aplinkos ministerija, po prašomų duomenų pateikimo turėtų leisti šiai tarybai susirinkti dar kartą. Jei LR aplinkos ministerijai tai formali procedūra, ji po šios dienos svarstymo turėtų išplatinti pranešimą spaudai, kad Miškų konsultacinėje taryboje apsvarstyti siūlomi nauji apribojimai, o artimiausiu metu projektas pasieks Vyriausybę.

Pateikiame komentarus dėl LR aplinkos ministerijos parengtų teisės aktų projektų:

LR aplinkos ministerijos parengtas Miškų įstatymo Nr. I-671 2, 3, 11 ir 15 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 10¹ straipsniu įstatymo projektas kartu su Miškų kirtimo taisyklių pakeitimais, siekiant kardinaliai pakeisti nusistovėjusią miškininkystės praktiką šalyje ir pateiktas svarstyti Miškų ūkio konsultacinei tarybai š.m. sausio 22 d., įtvirtintų tokias miškininkystės praktikas, kurios neprisidėtų prie darnaus miškų ūkio įgyvendinimo:

1. Dėl mažėsiančio biržės ploto ir pločio išaugtų technikos naudojimo dažnumas, tai lemtų blogėjančią miško paklotės ir miško kelių būklę, nekalbant apie tai, smulkios biržės labiau trikdo miško faunos gyvenimą. Taip pat didėtų vietos gyventojų ir miško lankytojų nepasitenkinimas dėl didesnio kiekio kirtaviečių (5 kirtavietės po 1 ha kels didesnę nepasitenkinimą ir galimai paveiks daugiau vietos gyventojų, nei viena 5 ha kirtavietė) ir dažnesnio miško technikos keliamo trikdymo;
2. Atkreipiame dėmesį, kad siūlymas mažinti biržių plotą iki 4 ha ūkiniuose ir iki 1 ha valstybiniuose parkuose veda prie miškų sanitarinės būklės prastėjimo, nes kuo bus daugiau daroma „langų“ miškuose, tuo daugiau atsiras vėjovartų. Turint omenyje, kad Lietuvoje vidutinė miško valda siekia 3 ha, tai apie jokią racionalų ūkininkavimą nei kalbos negali būti.
Miško savininkas, turėdamas 2,5 ha brandaus miško valstybiniame parke, turės mažiausia 3 kartus planuoti miško kirtimo darbus, o tai reiškia prarastas pajamas ir išaugusias gamybos išlaidas. Pagal pateiktą pasiūlymą, Nacionaliniuose parkuose taip pat atsiras medynų, kuriuose jokie kirtimai nebus galimi, nors tai nebus nei Europinės svarbos natūralios miško buveinės, nei pakeistos miškų grupės;
3. Mažesnio ploto ir siauresnėse biržėse miškų masyvai taptų labiau fragmentiški, biologinei įvairovei palikti medžiai bus dažniau išversti stipresnių vėjų. Beje, kuo remiantis nustatyti maksimalūs biržių plotai, ar buvo atlikti tyrimai, kodėl pvz. ne 5 ir 2 arba 2 ir 0,5 ha? Kur pagrindimas, iš kurio išplaukia siūlymas mažinti biržių plotį iki 75 m?
4. Dėl negautų pajamų ženkliai (iki 30 000 ha) sumažėtų ugdomųjų miškų kirtimų apimtys šalyje, tai atsilieptų blogėjančiai ateities miškų būklei;
5. Ribojimų įvedimo finansinė našta valstybei per negautas pajamas, mažėsiančius mokesčius, didėjančią nedarbą, išaugusias kompensacijas, ūkinę veiklą apribojus beveik 300 000 ha miškų, sieks apie 180 milijonų eurų kasmet;
6. Remiantis europine praktika, įtvirtinta Buveinių direktyvoje, kompensavimo mechanizmai už ūkinės veiklos ribojimus *Natura2000* teritorijose gali būti tokie: kasmetinės ar vienkartinės subsidijos, išmokos, susitarimai, mokestinės lengvatos, techninė pagalba, tikslinės investicijos, skiriamos „sąžininga kaina“ ne tik miško savininkams, bet ir valdytojams. Kodėl tai ignoruojama?
7. Dėl to, kad valstybės biudžete kompensacijoms už ūkinės veiklos ribojimus nėra numatyta lėšų, kompensacijas LR aplinkos ministerija numatė mokėti iš Bendrųjų miškų ūkio reikmių programos lėšų – tai visiško cinizmo pavyzdys! Kaip galima mokėti už ūkinės veiklos ribojimus iš programos, kurios lėšos sudaromos iš ūkinės veiklos pajamų?
8. Gamta nesupranta apibrėžimo „tikslinė medžių rūšis“, manome, kad toks apibrėžimas neturi būti taikomas apskritai;
9. Paukščių apsaugai svarbiose teritorijose, vieną kartą pastebėjus retos ar nykstančios rūšies paukštį (pvz., praskrendant), ūkinės veiklos ribojimai įsigaliojotų neribotam laikui;
10. Ar yra žinoma, kaip bus steigiamos naujos Europinės bendrijos svarbos buveinės – ar bus tinkamai pranešama miško ir žemių savininkams ir valdytojui, nes šiuo metu tai nevyksta tinkamai;
11. III miškų grupės valstybinių parkų miškuose, kai kuriuose medynuose ir valdose, bus apskritai negalimi plyni ir atvejiniai kirtimai, pvz.: medyno sudėtis: 5 dalys pušies (110 metų) ir 5 dalys eglės (80 metų) Lc augavietė, kur turėtų būti atkuriamas medynas egle. Medyno sudėtis: 10 juodalksnių Lc augavietė, kur turėtų būti atkuriamas medynas egle. Tokių medynų nemažai. Tai visiškas miškininkystės nekompetencijos pavyzdys!

12. Nesuprantamas ir siūlymas IIA miško grupėje (ekosistemų apsaugos miškai) drausti einamuosius miško kirtimus, kurie priskiriami ugdomiesiems miško kirtimams. Pastebėtina, kad Miško kirtimų taisyklėse ugdomųjų miško kirtimo tikslai neapsiriboja tik medynų struktūros, tankio ar medienos prekingumo gerinimu, bet įtraukti ir kiti tikslai: medynų atsparumo vėjavartoms, vėjalaūžoms, sniegalaužoms, sniegavartoms ir kitiems nepalankiems aplinkos veiksniams didinimas; miškų estetinių, rekreacinių ir kitų naudingų funkcijų stiprinimas; optimalių sąlygų saugomoms ekosistemoms ir objektams išlikti sudarymas bei palaikymas esamos miškų biologinės įvairovės arba jos atkūrimas?
13. Priešeroziniai miškai priskiriami IIA miško grupei, kodėl apie juos kabama kaip apie III grupės miškus?
14. Turėtų būti aiškiai suformuluota, kad atvejinių ir atrankinių miško kirtimų atvejais, nurodyto ploto grupėse kertama plynai arba 100 proc. intensyvumu;
15. Ekosistemų apsaugos miškai bus išplečiami net ir ūkinių miškų sąskaita, nes į šiuos miškus yra įtraukta ir Europos bendrijos svarbos natūralių miško buveinių plotai, kurie yra tiesiog ūkiniuose miškuose ir tai reiškia, kad jokie kirtimai bus negalimi. Paskutiniu metu šie plotai yra sparčiai plečiami, o tai reiškia, kad netiesiogiai yra keičiamos miškų grupės ir stabdomas ūkininkavimas ūkiniuose miškuose ir pagal siūlomą kompensavimo modelį, miško savininkas praktiškai lieka be kompensacijos, nes kompensavimas numatytas tiktai pakeitus miškų grupę, nors realiai grupė nepasikeičia, o atsiranda tik buveinė. Nėra aiškiai numatytos, kurios tai bus buveinės, bet realiai, nuo praėjusių metų lapkričio mėnesio įvedus apribojimus valstybiniam miškams, siūlomose buveinėse kirtimo darbai yra nevykdomi, tad tas pat laukia ir privačių miškų;
16. Labai svarbu yra tai, kad tokios buveinės atsiranda perbrendusiuose minkštųjų lapuočių medynuose, kur kaip tik reikėtų didinti miško kirtimus, siekiant racionalaus balanso didinant kirtimo normą. Šios kategorijos miškuose norima drausti visus kirtimus, įskaitant ir einamuosius kirtimus, tai praktiškai reiškia jau I grupės miškus – rezervatus. (žiniai: per šių metų pirmas dvi savaites pateikta medžiaga gauti leidimus kirsti brandų mišką, gauti atsakymai, kad iš šešių valdų, dviejose valdose netikėtai atsirado Europos bendrijos svarbos natūralių miško buveinių plotai, nors dar praėjusių metų lapkričio mėnesį jų nebuvo). Išvada: ūkiniai miškai paverčiami saugomomis teritorijomis ir už tai miško savininkas negauna jokios kompensacijos;
17. Toks siūlymas kaip „šalia biržė gali būti kertama tik, kai anksčiau iškirtoje biržėje tikslinių rūšių medžių aukštis vidutinis yra 1 metras” privės prie elementarios nesantaikos tarp miško savininkų, pvz.: vienas miško savininkas išsikerta biržę pirmas, ir tiesiog jo neatkuria, o jo kaimynas negali kirsti miško, kol nebus pirmo iškirtojo biržė atkurta ir užaugusi iki 1 m aukščio. Klausimas - kiek metų jam reikės laukti?
18. Būtent miškų grupės pakeitimas įtakoja kompensaciją, tad turėtų būti kalbama ne apie automatinį miškų grupių pakeitimą, bet ūkinių priemonių taikymo praktikos keitimą tose pačiose miškų grupėse, adekvačiai kompensuojant. Ir apskritai, kodėl nekalbama apie tai, kad nesvarbu, kas ir kada tapo miško savininku ar valdytoju – turi būti kompensuojama visiems saugomose teritorijose, nepriklausomai nuo to, kada įsigyta valda;
19. Siūloma grupiniuose atrankiniuose miško kirtimuose palikti 0,6 medyno skalsumą, siekiant įvairiamžių šviesiamėgių rūšių atsiradimą, nors praktikoje prie paliekamo 0,6 medyno skalsumo netgi kai kuriais atvejais unksminės medžių rūšys neatželia, tai ką jau kalbėti apie šviesiamėges!

Akivaizdu, jog dėl daugybės prieštaravimų ir paskubomis rengtų, darnia miškininkystėje neparemtų formuluočių Miškų įstatymo Nr. I-671 2, 3, 11 ir 15 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 10¹ straipsniu įstatymo projekto ir Miškų kirtimo taisyklių pakeitimų redakcijos, pateiktos svarstyti Miškų ūkio konsultacinei tarybai, yra *niekinės*.

Norime atkreipti Jūsų dėmesį, kad per metus Europos Komisija prieš Lietuvą pradeda ir nutraukia apie 30 Europos teisės taikymo pažeidimų arba dėmesio atkreipimo procedūrų, todėl gąsdintis ir gąsdinti visuomenę dėl neva grėšiančių baudių Lietuvai už netinkamai išskiriamas *Natura2000* teritorijas, nederėtų. 2018 m. viduryje prieš Lietuvą buvo pradėta pažeidimo procedūra, nes LR aplinkos ministerija nepateikė išsamaus naujai steigiamų saugomų teritorijų - siūlomų Bendrijos svarbos teritorijų (sBST) sąrašo ir todėl, kad į šį sąrašą nėra tinkamai įtraukti įvairūs apsaugai reikalingi buveinių tipai ir rūšys. Svarbu pabrėžti, kad Europos Komisija ES teisės taikymo klausimus sprendžia konstruktyvaus dialogo būdu ir siekia susitarti su valstybėmis narėmis dėl jų įsipareigojimų vykdymo. To paties tikimės ir iš LR aplinkos ministerijos, vystant dialogą su miško ir žemių savininkais ir valdytoju dėl kompensacijų už ūkinės veiklos ribojimus.

Argumentas, kad neva reikia keisti ilgametę medžiapjūtės praktiką siūlomais teisės aktų pakeitimais dėl neva susirūpinusios visuomenės socialiniuose tinkluose, yra nerimtas. Kaip ir nerimtas kitas argumentas, kad plėsti neplynujų kirtimų plotus yra 17-osios LR Vyriausybės įsipareigojimas. Primename, kad tokių įsipareigojimų nėra Vyriausybės programos įgyvendinimo plane. Yra kiti įsipareigojimai, kurie nėra iš tolo neprimena dabar vykdomos LR aplinkos ministerijos politikos miškų sektoriuje:

- Žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės (angl. LULUCF) sektoriaus išmetamųjų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio absorbcinį potencialą didinančių priemonių, susijusių su žemės naudmenų darniu naudojimu ir *miškingumo didinimu*, įgyvendinimas;
- Atskaitymų pagal Miškų įstatymą ir bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo sistemos tobulinimas, siekiant nustatyti, kad atskaitymai skaičiuojami ne nuo pajamų už parduotą medieną, o nuo miško vertės, taip *mažinant našią aktyvią veiklą vykdančioms privačių miškų savininkams*, kartu suaktyvinant miško žemės rinką ir sudarant prielaidas formuoti racionalesnes miško valdas ir bendradarbiauti miško savininkams;
- Privačių miškų ūkio teisinio reguliavimo masto ir *administracinės naštos mažinimas*, suteikiant daugiau sprendimo teisių ir atsakomybės patiems miško savininkams, miškų kontrolę orientuojant į esminę įtaką miško ekosistemai turinčias miškų ūkio veiklas.

Ką LR aplinkos ministerijos vadovybė nuveikė per beveik dvejus metus, kad šie planai būtų įgyvendinti?

Turime ir kelis kitus pastebėjimus:

Kodėl skubama įtvirtinti naujus ūkinės veiklos ribojimus? Tam nėra jokio aplinkosauginio pagrindo, žiūrint iš darnaus miškų ūkio pusės. Pagal Ekonominio Saugumo ir Bendradarbiavimo Organizacijos vertinimus, Lietuva, kartu su kitomis Baltijos šalimis atitinka pasaulyje nustatytus saugomų teritorijų išskyrimo ir saugojimo režimų kriterijus pagal *Aichi* metodiką ir siektinus tikslus.

Antra, net ir formaliai žiūrint, aplinkos sektorius neturi ministro, kuris bent jau politiškai galėtų prisiimti atsakomybę už ministerijos veiksmus. LR aplinkos ministerijos nuostatai numato, kad ministras:

„15.1. vadovauja ministerijai, sprendžia ministerijos kompetencijos klausimus ir yra tiesiogiai atsakingas už Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos ir kasmetinių Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos prioritetų ir planuojamų pasiekti rezultatų jam pavestose valdymo srityse įgyvendinimą;“

Pažymėtina, kad šiuo metu nepaskirtas aplinkos ministras ir jokių jį pavaduojančio ministro pavedimų viceministras, rengti tokio didelio poveikio ekonomikai įstatymų projektus, nebuvo duota. Šios iniciatyvos nenumatytos ir tokiuose LRV strateginiuose dokumentuose, kaip Nacionalinė miškų ūkio sektoriaus plėtros 2012–2020 metų programa (patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 569, beje šią programą svarstė ir aktyviai rengime dalyvavo Miškų ūkio konsultacinė taryba), LRV programos priemonių plane. Tokių drastiškų kirtimų apribojimų nenumatyta net pačios LR aplinkos ministerijos (2019–2021) metų strateginiame veiklos plane. Beje, LR aplinkos ministerijos tinklapyje nurodyta, kad tai projektas. Nesinori tikėti, kad tokio lygmens institucija, kaip LR aplinkos ministerija dirba be strateginio veiklos plano, o juolab ne pagal planą.

Atkreiptinas dėmesys, kad LR aplinkos ministerijos strateginiame veiklos plane nurodyti rodikliai niekaip nekoreliuoja su pateiktu svarstymui įstatymo projektu (žr. ištrauką žemiau):

VII SKYRIUS
VALSTYBĖS VALDOMŲ ĮMONIŲ PLANUOJAMI PASIEKTI PAGRINDINIAI
VEIKLOS RODIKLIAI

7 lentelė. Valstybės valdomų įmonių planuojami pasiekti pagrindiniai veiklos rodikliai

Eil. Nr.	Valstybės valdomos įmonės pavadinimas*	Rodiklio pavadinimas, mato vnt.	Planuojamos rodiklių reikšmės		
			2019 metais	2020 metais	2021 metais
1.	VĮ Valstybinių miškų urėdija	Vidutinis metinis konsoliduoto VĮ miškų urėdijų grynojo pelno rodiklis	41 mln. Eur	41 mln. Eur	41 mln. Eur
		Miško kirtimo atliekų ir smulkios nelikvidinės medienos panaudojimo biokurui gaminti apimtys, tūkst. m ³	400	500	500
		Apvaliosios medienos ir nenukirsto miško pardavimo apimtys, mln. m ³	4,0	4,0	4,0
2.	Valstybės įmonė Statybos produkcijos sertifikavimo centras	Nuosavo kapitalo grąža ROE	8,3 %	8,5 %	8,7 %
		Grynasis pelningumas	6,6 %	6,6 %	6,7 %
		Išnagrinėtų paraiškų sertifikuoti statybos produktus skaičius	130	130	130

Elementari planavimo logika sako, kad bet kokie didesni poveikį aplinkai ar ekonomikai turintys sprendimai turi būti įtvirtinti valstybės strateginiuose dokumentuose. Būtent šie dokumentai yra pagrindas priimant sprendimus ir verslui. Investuotojai iš šių dokumentų gauna pagrindinę informaciją apie valstybės ketinimus nustatyti apribojimus ar taikyti lengvatas. Iš čia prognozuojamas investicinio klimato palankumas ar atgrasumas. Jau vien žinia, kad nepriklausomai nuo to, kas parašyta strateginiuose valstybės dokumentuose, atskira ministerija gali inicijuoti milžinišką įtaką verslui turinčius sprendimus yra be precedentinis atvejis neigiamai veikiantis investicinį klimatą.

Kviečiame LR aplinkos ministeriją kartu su Miškų ūkio konsultacine taryba tapti racionalių idėjų generatoriumi išsivaduojant iš situacijos įkaito vaidmens. Labai prašome įvertinti visas galimas neigiamas inicijuojamų projektų pasekmes (tiek ekonomines, tiek socialines, tiek aplinkosaugines).

LR aplinkos ministerija turėtų imtis arbitro, bet ne advokato ar prokuroro vaidmens. Jei bus manoma, kad naujų apribojimų įtvirtinimas neišvengiamas – kviečiame peržiūrėti jau egzistuojančius apribojimus saugomose teritorijose. Visiškai netoleruotinas tokio pasiūlymo įgyvendinimas – „naujus apribojimus nustatysime dabar, o esamus peržiūrėsime per keletą metų“. Šie sprendimai turėtų įsigalioti tą pačią dieną. Sutinkame, kad esamų apribojimų peržiūra yra didelis darbas. Gaila, kad jis net nepradėtas, nors kalbama apie jį seniai.

Manome, kad LR aplinkos viceministro skubėjimas parengti aukščiau išdėstytus teisės aktų projektus yra tiesiogiai susijęs su biokurą iš Baltarusijos įvežančių verslo tarpininkų interesu. Pastebėsime, kad mūsų šalies verslo tarpininkai kaimyninės šalies medienos gaminių aukcionuose šiems metams įsipareigojo nupirkti beveik 1 milijono m³ smulkios, biokurui tinkamos medienos gaminių daugiau, nei 2018 metais.

Dėl prastėjančios miškų sektoriaus būklės kelios kur kas aktualesnės temos, kurios turėtų būti svarstomos Miškų ūkio konsultacinėje taryboje, nedelsiant:

- Lietuvos miškų sektoriaus konkurencingumo didinimas ir miškų ūkio veiklos apmokestinimo tobulinimas;
- Ūkininkavimo sąlygų miškuose gerinimas, miškų ūkio režimų optimizavimas saugomose teritorijose ir ūkiniuose miškuose;
- Ilgalaikių mokslo tyrimų miškų sektoriuje praktikų diegimas pertvarkant Specialiųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programos administravimą, siekiant jį supaprastinti ir skaidrinti;
- Pasirengimas naujam Europos Sąjungos finansinio programavimo periodui, lėšų į miškų sektorių pritraukimas;
- Nacionalinės miškų sektoriaus plėtros po 2020 m. programos rengimas.

Esame įsitikinę, kad bet kokie plačios apimties miškų ūkio ir miškininkystės klausimai, susiję su ūkinės veiklos ribojimais, kurie palies šalies biudžeto ir ūkio subjektų finansinius įsipareigojimus, regionų plėtrą, darbo vietų kaimiškose vietovėse netekimą ir investicinio patrauklumo mažėjimą, turi būti svarstomi LR Vyriausybėje, įtraukiant LR Ekonomikos ir inovacijų, Energetikos ir Finansų ministerijų atstovus.

Su pagarba,

Aidas Pivoriūnas

Direktorius

ORIGINALAS NEBUS SIUNČIAMAS